

**Moderne Forschungen zur deutschen Geschichte = Modern Studies in German History =
Сучасні дослідження з німецької історії = Современные исследования по немецкой
истории. Дніпро, 2020. DOI 10.15421/3118. ISSN 2616-9479**

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ДІАСПОР, КОЛОНІЗАЦІЇ ТА МІГРАЦІЙ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ, УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Костюк М. П. «...Найчесніший та найшляхетніший українець, що носив лише німецьке прізвище...»: до 150-річчя барона Федора фон Штейнлеля	12
Венгер Н. В. «Після визнання і перемоги національного принципу багато загальнолюдських питань знаходять вирішення»: європейський досвід і російський національний проект в працях А. Д. Градовського	21
Черказянова І. В. Шенфельдська волость: історія виникнення та зникнення менонітських поселень	44
Ходченко О. Є. Зміна світогляду російських менонітів та руйнування їх спільноти	72
Срібняк І. В., Палієнко М. Г. Народна школа грамоти у таборі полонених українців Вецляр, Німеччина (вересень 1915 – березень 1917 рр.): короткий нарис історії створення та діяльності	81
Ад ван де Штаай Гуманітарна експедиція Рейна Віллінка до Молочанського менонітського округу. Між реконструкцією та еміграцією: Голандська допомога Україні в 1922–1929 рр.	88
Мицик Ю. Дніпропетровщина в роки Другої світової війни в німецькій мемуаристиці та історіографії	108
Кудрицька Т. Л. Радянські шведи у пошуках кращого життя: між Швецією та СРСР	115

ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТЬОЇ ІСТОРІЇ

Малиновська Т. В., Малиновський Б. В. Кукавське повстання, серпень 1918 року: українська гетьманська влада, антигетьманська опозиція, австро-угорські війська	123
Павленко С. С. Не репатрійовані: судові процеси над військовополоненими на Дніпропетровщині (друга половина 1940-х рр.)	131
Архирейський Д. В. Латиноамериканська тематика на сторінках «Новой и новейшей истории» (1985–1991 рр.)	141

ОСОБИСТОСТІ В ІСТОРІЇ

Венгер А. Г. «Штрихи до портрета дніпропетровських «всесвітників»: Сергій Плохій у спогадах учнів».	151
--	-----

ПОДІЇ. ОБГОВОРЕННЯ. РЕЦЕНЗІЇ

Бобилєва С. Й., Венгер Н. В. Рецензія на книгу Т. М. Чернової-Дьоке «Німецькі поселення на Північному Кавказі Російської імперії»	162
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЯ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНЫХ ДИАСПОР, КОЛОНИЗАЦИИ И МИГРАЦИИ В РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ, УКРАИНЕ И МИРЕ

Костюк М. П. «...Самый честный и самый благородный украинец, лишь носивший немецкую фамилию ...»: к 150-летию барона Фёдора фон Штейнгеля	12
Венгер Н. В. «После признания и торжества национального начала многие общечеловеческие вопросы разрешаются»: европейский опыт и российский национальный проект в работах А. Д. Градовского.....	21
Черказьянова И. В. Шенфельдская волость: история возникновения и исчезновения меннонитских поселений	44
Ходченко Е. Е. Изменение мировоззрения российских меннонитов и разрушение их сообщества.....	72
Срибняк И. В., Палиенко М. Г. Народная школа грамоты в лагере военнопленных украинцев Вецляр, Германия (сентябрь 1915 – март 1917 гг.): короткий очерк истории создания и деятельности	81
Ад ван де Штаай Гуманитарная экспедиция Рейна Виллинка в Молочанский меннонитский округ. Между реконструкцией и эмиграцией: Голландская помощь Украине 1922 – 1929 гг.	88
Мицик Ю. А. Днепропетровщина в годы Второй мировой войны в немецкой мемуаристике и историографии	108
Кудрицкая Т. Л. Советские шведы в поисках лучшей жизни: между Швецией и СССР....	115

ПРОБЛЕМЫ ВСЕМИРНОЙ ИСТОРИИ

Малиновская Т. В., Малиновский Б. В. Кукавское восстание, август 1918 года: украинские гетманские власти, антигетманская оппозиция, австро-венгерские войска	123
Павленко С. С. Не репатриированные: судебные процессы над военнопленными на Днепропетровщине (вторая половина 1940-х гг.)	131
Архирейский Д. В. Латиноамериканская тематика на страницах «Новой и новейшей истории» (1985–1991 гг.)	141

ЛИЧНОСТИ В ИСТОРИИ

Венгер А. Г. Штрихи к портрету днепропетровских «всемирщиков»: Сергей Плохий в воспоминаниях учеников	151
--	-----

СОБЫТИЯ. СООБЩЕНИЯ. РЕЦЕНЗИИ

Бобылева С. И., Венгер Н. В. Рецензия на книгу Т. Н. Чернова-Дёке «Немецкие поселения на Северном Кавказе Российской империи».....	162
---	-----

INHALTSVERZEICHNIS

GESCHICHTE DER DEUTSCHSPRACHIGEN DIASPORA, KOLONIALISIERUNG UND MIGRATION IM RUSSISCHEN REICH, IN DER UKRAINE UND IN DER WELT

Kostjuk M. P. „... Der ehrlichste und edelste Ukrainer, nur dass er einen deutschen Nachnamen trug...“ Zum 150. Geburtstag von Baron Fjodor von Steingel‘	12
Venger N. V. "Nach der Anerkennung und des Triumphes des nationalen Grundsatzes werden viele gesamt menschliche Fragen gelöst": die europäische Erfahrung und das russische nationale Projekt in den Arbeiten von A. D. Gradowski'	21
Cherkazainova Irina Volost Schönfeld: Geschichte der Entstehung und des Verschwindens der Mennonitensiedlungen	44
Khodchenko E. E. Veränderung des Weltbildes der russischen Mennoniten und Zerstörung ihrer Gemeinschaft	72
Sribnjak I. V., Palijenko M. G. Volksschule für Alphabetisierung im ukrainischen Kriegsgefangenenlager Wetzlar, Deutschland (September 1915 – März 1917): kurzer Überblick über die Geschichte und die Tätigkeit der Schule	81
Ad van de Staaij Rhein Willinks humanitäre Expedition in den Molochansky Mennonite District. Zwischen Wiederaufbau und Auswanderung: Niederländische Hilfe für die Ukraine 1922 – 1929	88
Mytsyk Y. Region Dnipropetrowsk während des Zweiten Weltkriegs in deutschen Memoiren und Geschichtsschreibungen	108
Kudrytska T. L. Sowjetische Schweden auf der Suche nach einem besseren Leben: zwischen Schweden und der UdSSR	115

PROBLEME DER WELTGESCHICHTE

Malinovskaja T. V., Malinovskij B. V. Der Aufstand in Kukawka, August 1918: die Behörden des Ukrainischen Staates, die antihetmanischen Opposition, die österreichisch-ungarischen Truppen	123
Pavlenko S. S. Nicht zurückgeführt: Gerichtsverfahren gegen Kriegsgefangene in der Region Dnipropetrowsk (zweite Hälfte der 1940er Jahre)	131
Archirejskij D. W. Die lateinamerikanische Thematik auf den Seiten der "Neueren und Neuesten Geschichte" (1985–1991)	141

DIE PERSÖNLICHKEITEN IN DER GESCHICHTE

Venger A. G. Dnipropetrowsker Hochschullehrern der Weltgeschichte: Serhiy Plohiy in den Memoiren der Studenten	151
---	-----

EREIGNISSE. BESPRECHUNGEN. BEWERTUNGEN

Bobyleva S. I., Venger N. V. Rezension des Buches von T. N. Tschernowa-Döke "Deutsche Siedlungen im Nordkaukasus des Russischen Imperiums"	162
---	-----

CONTENT

HISTORY OF GERMAN DIASPORES, COLONIZATION AND MIGRATION IN THE RUSSIAN EMPIRE, UKRAINE AND THE WORLD

Kostiuk M. P. “The Most Honest and Noble Ukrainian Who Just Had a German Name ...” The 150th Anniversary of Baron Fedir von Schteingel.....	12
Venger N. V. “Many common human issues can be resolved after the recognition and triumph of the national principle”: the European experience and the Russian national project in A. D. Gradovsky’s researches.....	21
Cherkazainova Irina Shenfeld volost: the history of foundation and disappearance of the Mennonite settlements.....	44
Khodchenko O. E. Changing of the Russian Mennonites’ outlook and the destruction of their community.....	72
Sribnyak I. V., Paliienko M. G. Literacy Training Public School in the Wetzlar Camp for the Ukrainian Prisoners of War, Germany (September 1915 – March 1917): a brief sketch of the establishment and activity.....	81
Ad van de Staaij Rhine Willink’s humanitarian expedition to the Molochansky Mennonite District. Between reconstruction and emigration: Dutch aid to Ukraine 1922–1929.....	88
Mytsyk Y. Dnipropetrovsk region during the Second World War in German memoirs and historiography.....	108
Kudritska T. L. The Soviet Swedes in a search of a better life: between Sweden and the USSR.....	115

PROBLEMS OF WORLD HISTORY

Malynovska T. V., Malynovsky B. V. Uprising in Kukavka, August 1918: Ukrainian hetman authorities, antihetman opposition, Austrian-Hungarian forces	123
Pavlenko S. S. Prevented from repatriating: litigation over prisoners of war in Dnipropetrovsk oblast (second half of 1940s).....	131
Arkhireyskyi D. V. Latin American themes on the pages of the journal “New and Contemporary History” (1985–1991).....	141

PERSONS IN HISTORY

Venger A. G. Strokes to the portrait of Dnipropetrovsk “vsesvitnyky”: Serhii Plokhii in the memories of his students	151
--	-----

EVENTS. DISCUSSIONS. REVIEWS

Bobileva S. I., Venger N. V. Review of the book by T. N. Chernova-Dyoke “German settlements in the North Caucasus of the Russian Empire”	162
--	-----

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Ад ван де Штаай – доктор, історик, співробітник Міністерство економіки та сільського господарства Королівства Нідерландів, м. Амстердам, Нідерланди, ajvdstaaij@hetnet.nl

Архірейський Дмитро Володимирович – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, siverin47@ukr.net

Бобилєва Світлана Йосипівна – кандидат історичних наук, професор, м. Дніпро, Україна, s-bobyleval@ukr.net

Венгер Альберт Григорович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, usa.abc@yandex.ua

Венгер Наталія Вікторівна – доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії, директор Центру українсько-німецьких наукових досліджень Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, nataliyavenger@yahoo.com

Костюк Михайло Петрович – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету, м. Луцьк, Україна, clio-kmp@ukr.net

Кудрицька Тетяна Леонідівна – старша наукова співробітниця Дніпропетровського національного історичного музею імені Д. І. Яворницького, м. Дніпро, Україна, Tatyana_Kudritska@i.ua

Малиновська Таїсія Володимирівна – кандидат історичних наук, головний бібліограф Наукової бібліотеки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, mali-taaya@i.ua

Малиновський Борис Володимирович – кандидат історичних наук, доцент, м. Нікополь, Україна, malinovskiy_b@i.ua

Мицик Юрій Андрійович – професор, старший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, м. Київ, Україна, mytskyk2002@ukr.net

Павленко Світлана Сергіївна – кандидат історичних наук, заступник директор з експозиційної роботи, «Музей історії Дніпра» Дніпровської міської ради, м. Дніпро, Україна, Skaiveta@i.ua

Палієнко Марина Геннадіївна – доктор історичних наук, професор, завідувача кафедрою архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна, mpalienenko@gmail.com

Срібняк Ігор Володимирович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка, Заслужений діяч науки і техніки України, м. Київ, Україна, i.sribniak@kubg.edu.ua

Ходченко Олена Євгенівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, floresca@ua.fm

Черказьянова Ірина Василівна – доктор історичних наук, незалежний дослідник, м. Санкт-Петербург, Російська Федерація, cherk@inbox.ru

The AUTHORS

Ad van de Staaij – Dr., historian, employee at the Ministry of Economics and Agriculture of the Kingdom of the Netherlands, Amsterdam, ajvdstaaij@hetnet.nl

Arkhireyskyi Дмитро - Holder of an Advanced Doctorate (Doctor of Science) in Historical Sciences, Associate professor, the Head of the World History Chair, History Department, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, siverin47@ukr.net

Bobileva Sviatlana – Candidate of Historical Sciences, former Professor at the World History Chair, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine. Independent researcher at present, s-bobyleva1@ukr.net

Cherkazainova Irina – Holder of an Advanced Doctorate (Doctor of Science) in Historical Sciences, historian, independent researcher, Saint Petersburg, Russian Federation, cherk@inbox.ru

Khodchenko Olena – Candidate of Historical Sciences, Associate professor at the World History Chair, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, floresca@ua.fm

Kostiuk Mihailo – Candidate of Historical Sciences, Associate professor, Department of Humanities, Social Security and Law, Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine, clio-kmp@ukr.net

Kudritska Tatiana – Senior Research Fellow, D. Yavornytsky Dnipropetrovsk National Historical Museum, Dnipro, Ukraine, Tatyana_Kudritska@i.ua

Malynovska Taisiya – Candidate of Historical Sciences, Chief Bibliographer of the Scientific Library of Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, mali-taya@i.ua

Malynovsky Boris – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Nikopol, Ukraine, malinovskiy_b@i.ua

Mytsyk Yuriy – Holder of an Advanced Doctorate (Doctor of Science) in Historical Sciences, Professor, Senior Research Fellow, Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies named after M. Hrushevsky, Kyiv, Ukraine, mytsyk2002@ukr.net

Paliienko Marina – Holder of an Advanced Doctorate (Doctor of Science) in Historical Sciences, Professor, the Head of the of Archival Studies and Special Historical Branches Chair, History Department, Taras Shevchenko National University, Kyiv, Ukraine, mpaliienko@gmail.com

Pavlenko Svitlana – Candidate of Science, Deputy Director for Exhibition Work, Dnipro History Museum, Dnipro City Council, Dnipro, Ukraine, Skaiveta@i.ua

Sribnyak Ihor – Holder of an Advanced Doctorate (Doctor of Science) in Historical Sciences, Professor, the Head of the World History Chair, History and Philosophy Department, Borys Hrinchenko University, Kyiv, Ukraine, i.sribniak@kubg.edu.ua

Venger Albert – Candidate of Historical Sciences, Associate professor of the World History Chair, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, usa.abc@yandex.ua

Venger Nataliya – Holder of an Advanced Doctorate (Doctor of Science) in Historical Sciences, Associate professor, Professor at the World History Chair, History Department, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, nataliyavenger@yahoo.com